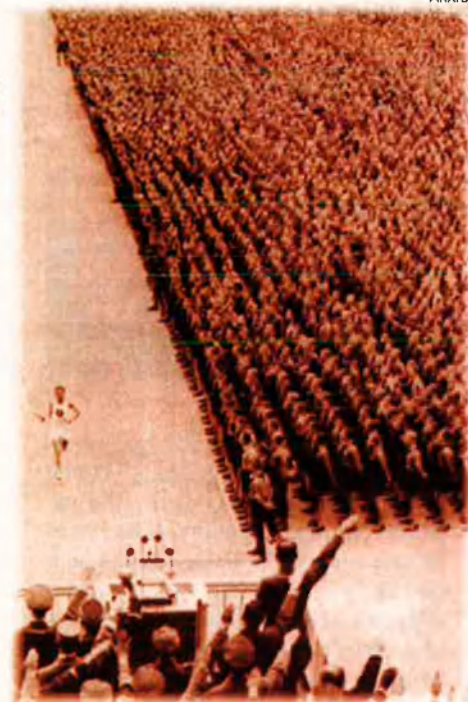

Jocs Olímpics, el gran circ polític

Al llarg de la història de l'Olimpisme, l'esport sovint ha hagut de cedir protagonisme a les idees polítiques d'aquells que han vist la competició com un gran altaveu mundial. El cas dels aborígens australians a Sydney n'és el darrer d'una corrua d'exemples.

Els Jocs de Berlín 1936 havien de ser una gran operació de propaganda nazi. Els excel·lents resultats de l'atleta afroamericà Jesse Owens (a sota) van estroncar l'objectiu de Hitler.

Boicots, sancions, expulsions, manipulacions, repressió i fins i tot atemptats han marcat multitud de Jocs Olímpics (JJO) durant els darrers cent anys. I ara que Sydney allotja els vint-i-quatre Jocs Olímpics de l'era moderna, també. Setmanes abans d'inaugurar-se els Jocs, els aborígens australians ja estan aprofitant l'avinentsa per fer conèixer al món els seus problemes i les seves peticions, sabedors que d'aquí uns mesos tornaran a caure en l'oblit. Aquesta estratègia és només la mostra més recent del que ha estat una constant des que Pierre de Coubertin va restaurar aquesta vella celebració grega.

Estocolm 1912, racisme. Els Jocs d'Estocolm, l'any 1912, van significar el preàmbul d'una llarga llista d'injustícies per a atletes que eren autèntiques estrelles de l'esport. Els organitzadors de l'esdeveniment eren fermes partidaris de l'estructura classista de la societat, dominada per una minoria rica i blanca. Així, per raons com la raça, el sexe o les condicions econòmiques, els seus mèrits esportius eren menyspreats i fins i tot desaprovatats per les altes instàncies del COI. És el cas de l'atleta amerindi Jim Thorpe, una autèntica força de la natura, el Michael Jordan dels nostres temps. A més d'un formidable atleta, era un gran jugador de beisbol i també de futbol americà. Però les seves proeses, realitzades als Jocs d'Estocolm no van ser reconegudes.

En aquell temps, l'amateurisme era per alguns una meticulosa exigència a l'hora de competir. Qui defensava aquest criteri era gent acomodada, milionaris i nobles, que s'oblidaven d'aquelles persones que, com Thorpe, trobaven en l'esport una manera de guanyar-se la vida. Si bé l'amerindi es va convertir en l'autèntica figura d'aquells Jocs, el protagonisme se'l van endur el COI, ja que un any després d'Estocolm, la Union

Athletic Amateur d'EUA va informar al Comitè Olímpic de Suècia que Thorpe havia jugat a futbol en un equip professional de Carolina del Sud, circumstància que el COI va utilitzar com a excusa per retirar-li els títols olímpics.

L'atleta va morir el 1952, arruïnat i reclamant el reconeixement de les seves medalles olímpiques. Un reconeixement que no arribaria fins setanta anys després, el 1983, quan el president del COI, Joan Antoni Samaranch, va tornar a Los Angeles les medalles olímpiques als hereus de Thorpe.

Berlín 1936, l'hora dels nazis.

Una cas semblant al de Thorpe li va succeir al formidable Jesse Owens als Jocs de Berlín, que Hitler volia usar com a propaganda del seu ideari nazi. En aquella ocasió, semblava que ni l'astúcia del canceller alemany Adolf Hitler ni el seu ministre de Propaganda, Joseph Goebbels, podrien fer ombra al magnífic atleta nord-americà. I com Thorpe, Owens es va convertir en l'autèntica figura de Berlín 1936. No obstant això, no van faltar els titulars ambigus i les desqualificacions etzibades per la premsa nazi a Owens i a tots els altres atletes que com ell eren de raça negra.

ta la propaganda nazi de Berlín 1936 fou Barcelona

Ja abans de la celebració dels Jocs es podia llegir al periòdic *Völkischer Beobachter*: "Els negres no tenen res a fer als Jocs. (...) Es pot, malauradament, constatar avui dia que els homes lliures sovint han de competir amb els esclaus negres. Es una vergonya i un enviliment incomparable de l'esperit olímpic, els antics grecs es somourien en les tombes si veïessin què han fet els homes moderns amb els seus jocs sagrats. (...) els negres han de ser exclosos dels Jocs." I també l'ideòleg nazi de l'esport, Bruno Malitz, defensava ja el 1933 una violenta actitud antisemita: "Els dirigents esportius jueus i aquells qui estan contaminats pel judaisme, els pacifistes i els reconciliadors dels pobles (...) són pitjors que la còlera, la tuberculosi, la sífilis, (...) pitjors que l'incendi, la inundació, les grans sequeres (...), car aquests elements només destrueixen alemanys, mentre que els jueus volen destruir l'Alemanya mateixa". Les comparacions entre negres i blancs eren contínues, i a qualsevol marca obtinguda per Owens sempre s'avantposava una altra d'un atleta blanc alemany o europeu.

Aquesta va ser la tònica d'uns Jocs que van ser concedits a Berlín quan l'Alemanya de la postguerra es trobava en l'etapa de la República de Weimar. Després l'accés al poder d'Adolf Hitler, el 1933, va desbaratar totes les previsions del COI per a aquells Jocs.

Quasi tota la comunitat internacional va reaccionar ràpidament contra Alemanya, i el COI es va veure llavors entre l'espasa i la paret. D'una banda no podia desdir-se de la seva decisió d'organitzar els Jocs a la capital alemanya. I de l'altra, tampoc podia permetre que l'esperit olímpic quedés ultratjat per la política i les consignes racistes de Hitler. Finalment, el COI va sortir del pas reclamant garanties fermes al Comitè Olímpic Alemany de no permetre cap discriminació racial ni polític-ideològica contra els atletes participants. Alemanya hi va accedir i es va comprometre a respectar la Carta Olímpica, cosa que després, evidentment, no va succeir. EUA

i la majoria dels altres països democràtics, però, tot i els seus recels, al final van anar a Berlín, decisió que va ajudar a l'èxit rotund dels Jocs.

Barcelona 1936, l'alternativa.

Qui de debò va voler encapçalat l'oposició a tota la propaganda nazi de Berlín va ser Barcelona, que fins i tot va organitzar una alternativa, l'Olimpiada Popular.

De fet, tot feia indicar que Barcelona, en lloc de Berlín, seria l'organitzadora dels Jocs de 1936. En la seva reunió de 1921 el COI va escollir París com a seu per a 1924. I per compensar les altres candidatures es va arribar a l'acord tàcit de celebrar els Jocs de 1928 a Amsterdam, els de 1932 a Los Angeles, i es va pressuposar que a Barcelona li correspondrien els de 1936. Però no fou així. Se-

valors tals com la pàtria, la raça i la nació: "La primera característica essencial de l'olimpisme antic i del modern és d'ésser una religió. Treballant el seu cos per l'exercici com ho pot fer l'escultor amb una estàtua, l'atleta antic honorava els déus. Quan l'atleta modern fa això, exalta la seva pàtria, la seva raça i la seva bandera." Per Pujadas i Santacana, Coubertin admirava la masculinitat i fortaleça de la societat, una actitud que també es trobava reflectida en el règim nacionalsocialista.

La tercera causa que afavorí que els Jocs es fessin a Berlín fou, per Pujadas i Santacana, la difícil situació de la candidatura barcelonina. En un principi l'opció catalana era abonada per la monarquia espanyola, el règim de Primo de Rivera i la burgesia de la Lliga. Però amb el tomb polític que va generar

**Bruno Malitz,
ideòleg nazi:
"Els dirigents
esportius jueus
són pitjor que
el còlera,
la tuberculosi,
la sífilis..."**

gona Pujadas i Santacana al seu llibre *L'altra Olimpiada. Barcelona '36*, les raons principals d'aquesta decisió van ser tres. Primer, es donava per suposat que Alemanya havia d'organitzar els Jocs que la guerra no li havia deixat organitzar el 1916. Un altre factor important fou l'afinitat ideològica envers l'esport —amb matisos— que existia entre el COI i l'Alemanya nazi. En aquest sentit el francès Jean M. Brohm és qui ha escrit una anàlisi més agosarada sobre el tema, associant l'olimpisme al nacionalsocialisme. De fet, Coubertin havia afirmat que en l'olimpisme les divinitats dels Jocs clàssics es convertien en l'era moderna en

el triomf republicà d'abril de 1931, la candidatura barcelonina gairebé s'esfumà.

Amb l'elecció de Berlín, Barcelona hauria de conformar-se organitzant un dels boicots més importants de la història de l'olimpisme: la denominada Olimpiada Popular, uns jocs alternatius als de Berlín on participarien tots els països que s'oposaven a Hitler. L'himne de l'esdeveniment es va encarregar a Josep Maria de Sagarra, la lletra, i a l'exiliat alemany Hans Eisler, la música. Montjuïc es va convertir en el centre d'atenció, en el denominat Poble de l'Olimpiada Popular. Al Palau de les Missions es va preparar un menjador

El rei Alfons XIII inaugura l'Estadi Olímpic de Montjuïc, l'any 1929. En un principi, l'opció de Barcelona per a organitzar els Jocs de 1936 era abonada per la monarquia, el règim de Primo de Rivera. Però amb el triomf republicà d'abril de 1931, l'opció catalana s'esfumà.

Els Jocs de Munic 1972 quedaren per sempre tacats

ARXIU

Inauguració dels Jocs de 1948 a Wembley (Londres). La capital anglesa, a més dels països de l'Eix, va tenir l'absència de la Unió Soviètica, que no debutaria en uns Jocs fins al 1956, a Melbourne.

amb capacitat per a tres mil comensals per torn. I per a allotjar els atletes es van disposar els edificis-hotel de la plaça d'Espanya. Tot estava llest, però el 19 de juliol de 1936 va esclatar la guerra. Novament, la política guanyava la batalla a l'esport.

Londres 1948, sense perdors. La intromissió més gran que la política pot fer en els Jocs és justament impedir que se celebren. Això ha passat tres cops en la història de l'olimpisme modern, i totes tres vegades a causa de les guerres mundials. La Primera Guerra Mundial va provocar que l'any 1916 Berlín no pogués convertir-se en la sisena seu dels Jocs moderns. Però, sens dubte, les conseqüències de la Segona Guerra Mundial encara van ser molt pitjors. No solament va impedir la celebració de dos Jocs –els de 1940 i els de l'any 1944– sinó que les exclusions, rancúnies i propaganda van durar unes quantes dècades.

Els primers Jocs després de la Segona Guerra Mundial es van fer a Londres el 1948. La capital anglesa no va poder veure atletes alemanys, ni italians, ni japonesos –exclosos tots tres països pels que havien guanyat la guerra i que ocupaven bona part d'Alemanya: els Estats Units, el Regne Unit i França–. La realitat, pel que fa a Alemanya, és que el Comitè Olímpic Alemany ni tan sols estava constituït, una condició *sine qua non* per participar en uns Jocs. Tampoc no va anar a Londres la Unió Soviètica, que no debutaria en uns Jocs fins a 1956, a Melbourne.

Després de la integració d'alemanys i soviètics vindria la dels italians. Els Jocs de Roma de 1960 serien els de l'oblit del feixisme mussoliní i la demostració que Itàlia, membre fundacional de la Comunitat Econòmica Europea, era un país modern i amb capacitat d'organització, un país on tothom era respectat i on les velles idees dictatorials quedaven lluny del present. Itàlia, en els anys que van seguir la fi la Segona Guerra Mundial, va dotar de molts mitjans, tant econòmics com humans, el seu Comitè Olímpic. La Ciutat Eterna disposava d'unes instal·lacions esportives excel·lents i la Vila Olímpica era un exemple de comoditat per als atletes.

El Vaticà també va aprofitar l'avinentesa dels jocs de Roma per expiar els seus "pecats", com les acusacions de connivència amb les autoritats de l'Eix durant la guerra. I, encara més en relació amb l'Olimpisme, ja que l'emperador cristià Constantí va suprimir els Jocs de l'antiga Grècia, que considerava una celebració pagana. El papa Joan XXIII va rebre a la plaça de Sant Pere 150.000 persones que representaven el moviment olímpic i va aconseguir, així, un efecte simbòlic important.

Després de Roma, el tercer país de l'Eix, el Japó, i la seva capital, Tòquio, tindrien l'oportunitat l'any 1964 d'organitzar els seus Jocs i de demostrar que el país s'havia depurat dels vells dirigents i de les idees que van conduir l'Imperi del Sol Naixent a fer cos-

tat al bloc nazi durant la Segona Guerra Mundial. Tòquio 1964 va marcar la culminació d'aquesta operació de neteja d'imatge dels països que havien perdut la Segona Guerra Mundial i que, sobretot, havien participat, directament o indirecta, en la barbàrie nazi-feixista.

Mèxic 1968, 'black power'.

Els Jocs de 1968 es van veure envoltats d'una enorme polèmica. Els fets del maig del 68 estaven molt presents encara, el moviment estudiantil reivindicava amb força canvis socials i això es va traslladar al Districte Federal. Just abans de l'inici dels Jocs mexicans, estudiants i policies s'enfrontaven amb duresa a la Plaza de las Tres Culturas mexicana i això tacava de sang –encara que de forma indirecta– aquells Jocs.

Però la imatge d'aquelles Olimpíades –a banda de la del magnífic saltador Bob Beamon– va ser la del pòdium de la cursa dels 200 metres. Els dos atletes nord-americans de raça negra Tommy Smith i John Carlos, campió i subcampió de l'especialitat, van alçar els punys a l'aire coberts amb un guant negre i van mirar a terra, sense alçar la vista, mentre va sonar l'himne nord-americà. Smith i Carlos lluien una cinta on es llegia *Olympic project for human rights* (Projecte olímpic per als drets humans). Es tractava del moviment Black Power i els dos atletes volien defensar així, per sobre del seu país, la igualtat de races al món, alhora que criticaven el sistema nord-americà per racista.

Munic 1972, tacats de sang.

L'episodi més negre de la intromissió de la política en uns Jocs Olímpics va produir-se en el decurs dels Jocs de Munic 1972, i van estar lligats al conflicte que enfrontava l'estat d'Israel amb les organitzacions palestines com l'Organització per l'Alliberament de Palestina (OAP), liderada per Iàsser Arafat, ara president de l'Autoritat Nacional Palestina. Durant la matinada del 5 de setembre, el comando palestí Ikrit i Biraam, format per vuit homes,

va entrar a la vila olímpica muni-quesa i van buscar el pavelló on s'allotjaven els atletes israelians. En arribar-hi, van matar un entrenador i van ferir greument un halterofilista. Els palestins van agafar nou atletes com a ostatges i només un va poder fugir.

La petició dels segrestadors era l'alliberament immediat de dos-cents presoners compatriotes seus. Tant el canceller alemany occidental Willy Brandt com el president del Comitè Olímpic Internacional, Avery Brundage, i fins i tot representants de diversos governs de països adscrits a la Lliga Àrab van mediar en la situació, però la presidenta d'Israel, Golda Meir, va negar-se a alliberar els presos palestins. Mentrestant, les forces de seguretat alemanyes occidentals van situar franc tiradors al voltant del pavelló israelià per vigilar la situació.

Unes hores després, i com a resultat de les negociacions, els segrestadors van acceptar una proposta de les autoritats alemanyes segons la qual posarien a la seva disposició tres helicòpters per marxar a un aeroport amb els seus ostatges, on un avió els esperava per portar-los a la capital egípcia, el Caire. Allà, el govern israelià havia d'alliberar els dos-cents presoners palestins.

Però era una trampa. Els tres helicòpters es van enlairar amb els vuit atletes israelians retinguts i els vuit segrestadors. En arribar a l'aeroport militar de Fürstenfeldbrück, la policia va projectar tots els reflectors de la pista contra els tres helicòpters i a mesura que sortien segrestats i segrestadors de dins dels aparells, els franc tiradors alemanys disparaven sobre els palestins. Però aquests van començar a disparar en totes direccions i van morir tots els atletes, el pilot d'un dels helicòpters i un policia. De la seva banda, cinc palestins també van ser abatuts. Així els Jocs de Munic quedaven per sempre tacats amb la sang de disset persones la matinada del 5 de setembre.

Montreal 1976, boicot en massa. Si bé per Montreal s'es-

ARXIU

Als Jocs de Londres 1948, alemanys, japonesos i italians foren vetats pels guanyadors de la II Guerra Mundial.

peraven uns Jocs més tranquils que els de Munic, la ciutat canadenca va viure el primer boicot polític massiu i greu de la història de l'Olimpisme. Tot va començar amb el conflicte sorgit entre Sud-àfrica i el COI. Aquest últim, el 1960, va suspendre el comitè olímpic del país africà mentre no pogués garantir la igualtat de condicions entre atletes negres i blancs. La majoria de federacions internacionals van secundar aquesta decisió, sobretot les dels països africans, que encara avui són les que amb més recitid ho compleixen.

Quan semblava que el problema s'havia resolt, un incident proper a la celebració dels Jocs de Montreal va tornar a portar la polèmica. El 1975, un club privat de rugbi

neozelandès –que no la selecció nacional– va anar a jugar uns partits a Sud-Africa contra la selecció sud-africana. El COI es va desentendre del problema argumentant que el rugbi era un esport no reconegut per ells i per tant fora de la seva autoritat.

Novament, semblava solucionat així el problema i tots els països africans es van presentar a Montreal. Però dos dies abans de la inauguració, el dia 15 de juliol de 1976, setze països africans van demanar al COI que retirés Nova Zelanda perquè, segons afirmaven, mantenia relacions amb Sud-àfrica. El mateix dia de la inauguració, els equips africans van rebre l'ordre explícita per part dels seus governs d'abandonar Montreal. Solament Senegal i Costa d'Ivori van desafiar aquella ordre política.

Moscú 1980, comunisme contra capitalisme. Per primera vegada en vuitanta-quatre anys el COI havia escollit un país comunista, l'URSS, com a seu dels Jocs Olímpics. En plena època de la Guerra Freda, la decisió no va fer gaire gràcia en el si del bloc occidental. És per això que els EUA, sota l'administració del president Jimmy Carter, i 58 països de la seva òrbita van organitzar un gran boicot als Jocs, prenent per excusa principal la invasió soviètica d'Afganistan.

L'episodi més negre de la intrusió de la política en uns Jocs va produir-se a Munic el 1972. Les Olimpíades alemanyes es van tacar amb la sang de disset persones, entre esportistes israelians, palestins responsables del segrest dels primers, un pilot d'helicòpters i un policia.

A Moscou, el 1980, els EUA van organitzar un boicot que va reunir 58 països. Altres estats, com Itàlia o Espanya (en la foto, els seus seleccionats desfilant), van prendre una posició ambigua i van deixar que els seus atletes hi participessin, però sota bandera olímpica.

El sentiment generalitzat entre els nord-americans era d'aprovació de l'acció governamental. "Sóc conscient de la importància política dels Jocs, no només per a la Unió Soviètica sinó per a tot el bloc de l'est. En aquest sentit, el nostre boicot als Jocs és vàlid i efectiu", afirmava el corredor nord-americà Graig Masback a *Time*. Però no tothom era d'aquest parer. Així, per exemple, l'atleta Mark Berger, campió nord-americà dels vuit-cents metres llisos, es queixava: "No ens poden negar el dret a córrer als Jocs després d'haver-nos entrenat tant de temps".

El boicot va ser anunciat per Carter com a president dels EUA, líder del bloc de l'oest, el 21 de gener de 1980, pel president Carter, i ràpidament s'hi van unir altres països, alguns dels quals ja s'havien mostrat prèviament favorables a un boicot als Jocs moscovites. Així, 19 dies abans de l'anunci nord-americà, Rolf Paulus, ambaixador de la República Federal d'Alemanya, va afirmar: "Seria convenient realitzar un boicot als Jocs de Moscou, després de la intervenció soviètica d'Afganistan". Finalment, el boicot als Jocs de 1980 va incloure 58 països, entre els quals hi havia Corea del Sud, Israel, el Japó i la República

Jimmy Carter organitzà un gran boicot a Moscou l'any 1980 prenent com a excusa la invasió soviètica d'Afganistan.

Federal d'Alemanya. Altres estats, com Itàlia o Espanya, van prendre una posició ambigua, deixaren que els seus atletes participessin en els Jocs, però sota la bandera olímpica. Tot i el boicot, els Jocs de 1980 no van fracassar, però el nivell esportiu sí que va baixar molt.

Los Angeles 1984, la revenja. Qui la fa la paga. Això és el que degué pensar l'URSS quan el COI va designar Los Angeles com a seu olímpica posterior a Moscou. Només calia esperar qualsevol incident internacional per menor que fos per a la revenja.

Mesos abans dels Jocs, l'URSS fins i tot havia afirmat no desitjar

un boicot contra Los Angeles: "El boicot és desconegut al nostre país. Mai pensarem de retirar-nos dels Jocs perquè coneixem i respectem la Carta Olímpica", afirmava el 2 de desembre del 1983 Marat Gramov, ministre d'Esports i president del Comitè Olímpic de la Unió Soviètica. No obstant això, només nou dies després Gramov ja matisava les seves paraules i afirmava que tot i que la primera impressió de Los Angeles era positiva, fins el 28 de maig no es prendria una decisió definitiva.

Finalment, com era previsible, el boicot soviètic va arribar, encara que fos arran d'un fet a primera vista insignificant. El 4 de març del 1984 el Departament d'Estat dels Estats Units va denegar el visat al delegat esportiu soviètic Oleg Iermixkin, encarregat de coordinar l'arribada de l'equip del seu país a Los Angeles perquè, segons els americans, era un agent del KGB que volia fer espionatge de la indústria aeronàutica nord-americana.

Un mes i mig després d'aquest incident Gramov afirmà que el seu país només assistiria a l'esdeveniment olímpic si "els organitzadors respecten els postulats de la Carta Olímpica". Els EUA i l'URSS van reunir-se el 17 d'abril per tal d'acostar posicions però finalment aquest últim va anunciar que no participaria en els Jocs Olímpics de 1984 un mes abans que es tanquessin les inscripcions. El Comitè Olímpic soviètic va expressar el seu temor per la seguretat dels seus esportistes i va acusar els EUA de tolerar un augment de "les organitzacions extremistes i grups de tot tipus" que provocaven "condicions insuportables" per als atletes.

Els soviètics van reforçar els motius del boicot i acusaren els EUA d'haver realitzat campanyes polítiques hostils a l'URSS. No obstant això, els especialistes olímpics occidentals de llavors esmenten tres raons per les quals l'URSS no va assistir a aquells Jocs. La primera, una maniobra política per obtenir concessions nord-americanes i demostrar que no podien avenir-se amb el president Ronald

temps em posaven una pistola al pols i disparaven”

Reagan; la segona, por del fracàs esportiu davant el potencial de la República Federal d'Alemanya i els Estats Units; i la darrera, el temor soviètic a les desercions.

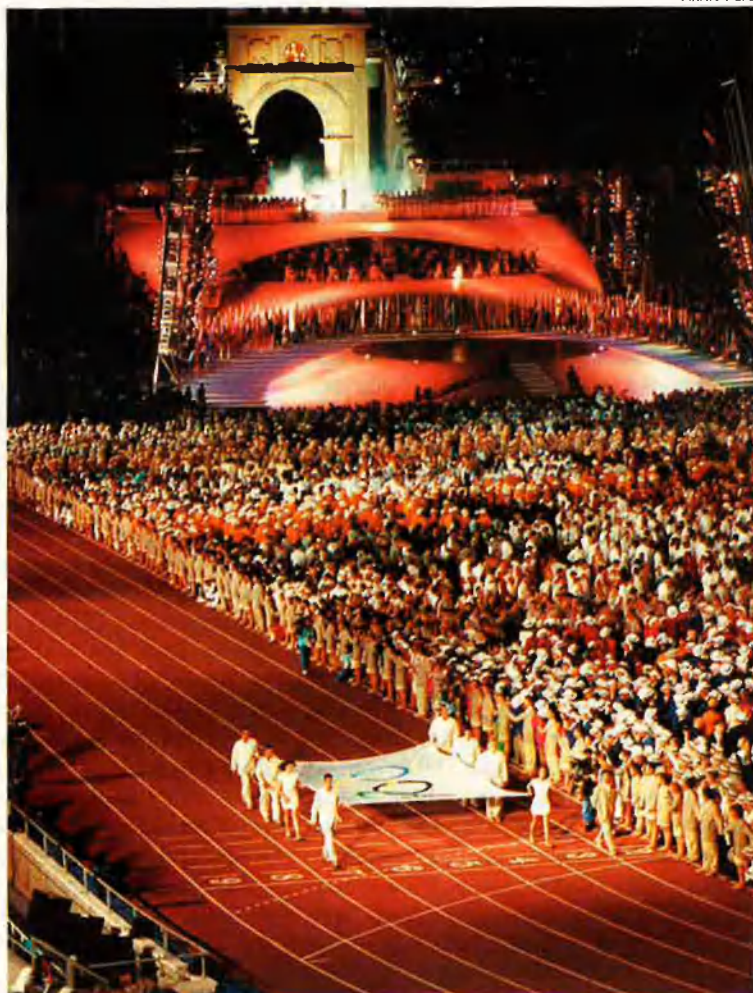
Un total de setze països no van participar als jocs de Los Angeles: l'Afganistan, Albània, Bulgària, Corea del Nord, Cuba, Etiòpia, Hongria, l'Iran, Laos, Mongòlia, Polònia, la República Democràtica d'Alemanya, Txecoslovàquia, l'URSS, Vietnam i Iemen del Sud.

Mentre el boicot soviètic es produïa, sota lema de “qualsevol país que tingui respecte pel seu bon nom i dignitat no pot enviar els seus esportistes en uns Jocs com els de Los Angeles, on arriquen la seva seguretat”, el president nord-americà, Ronald Reagan, lliurava una carta a Joan Antoni Samaranch, president del COI, per manifestar el seu interès de no utilitzar els Jocs com a maniobra política. El seu discurs, tanmateix, era poc creïble, tenint en compte que ell havia estat un dels qui havien promogut el boicot de Moscou.

Finalment els Jocs de Los Angeles van transcórrer sense gaire èxit esportiu. El bloc comunista va acabar donant un gran cop a aquells Jocs, ja que set dels països boicotadors havien aconseguit més del 40% de les medalles en les edicions olímpiques anteriors de Mèxic, Munic i Montreal.

Barcelona 1992, la nova Espanya. Els Jocs de la capital catalana es van caracteritzar pel xoc entre els que volien fer de la Barcelona Olímpica la imatge de la nova Espanya i els que volien reivindicar la catalanitat de la ciutat i l'independentisme. Evidentment els primers tenien la força de l'estat i la van abocar en dos aspectes: una actuació policíaca contundent contra qualsevol que pogués tenir quelcom a veure amb l'independentisme i amb la no acceptació del Comitè Olímpic Català (COC) en l'organització dels Jocs ni la seva participació en les proves esportives.

Trenta-vuit persones van ser detingudes a partir del 29 de juny –i fins el 9 de desembre de 1992–

ARXIU / EFE

La inauguració dels Jocs de Barcelona va enlluernar tot el món. Pocs dies abans, les instàncies policíques de l'estat havien desenvolupat una operació de gran magnitud contra el moviment independentista català amb l'excusa de la seguretat de les Olimpíades del 1992.

arreu dels Països Catalans, just després que la Crida a la Solidaritat hagués aconseguit de col·locar una pancarta amb el “*Freedom for Catalonia*” a l'arribada de la flama olímpica a Empúries. Rafael Vera, aleshores secretari d'estat per a la Seguretat i avui condemnat per la trama dels GAL, va dir que l'escena d'Empúries no es repetiria i van començar les ràtzies policíques, ordenades pel jutge Garzón i prenent com a base la militància o l'ex-militància en el Moviment de Defensa de la Terra i en altres organitzacions o partits polítics com Esquerra Republicana de Catalunya, Alternativa Verda, el Partit dels Comunistes de Catalunya, Catalunya Lliure o fins i tot Òmnium Cultural.

Els detinguts van denunciar que la Guàrdia Civil els havia torturat durant el temps que havien estat detinguts. “Les tortures consistien a fer-me estar hores i hores de

genolls damunt el sòl on hi havia una mena d'estelles que se'm clavaven a la carn. Arran d'això se m'arrancà la pell dels genolls” afirmà llavors Marcel Dalmau, un dels detinguts. Joan Durà també denuncià cops i maltractaments, tant físics com psíquics: “Cada cert temps em posaven una pistola al pols i disparaven. No hi havia bala però jo no sabia res, només notava el contacte i imaginat què em passava pel cap”. Declaracions com aquestes eren constants i això va posar la veu d'alarma a les màximes autoritats del país. Jordi Pujol, president de la Generalitat de Catalunya, va manifestar l'11 de juliol, que l'operació policíaca contra Terra Lliure havia anat “més enllà del cercle terrorista”. Segons Pujol, havien detingut persones que tenen “tot el dret a ser independentistes sense ser molestats”.

La versió de la policia era ben di-

Olímpicament espanyols

Pere Martí

Des de la propaganda feixista dels jocs de Berlín de 1936 fins al *black power* de Mèxic 1968, els jocs olímpics han estat trampolí per a tota mena de reivindicacions, algunes ben legítimes, la majoria clarament totalitzants. Si repassem la història, normalment els estats promotors són els que han utilitzat els jocs per fer una operació de propaganda del règim vigent, ja fos l'Alemanya nazi del 36, el Moscou comunista en decadència de l'any 80, l'apoteosi capitalista de Los Angeles del 84 o la nova Espanya emergent en els Jocs de Barcelona de 1992. Però els jocs olímpics també han estat aprofitats per difondre causes al marge del sistema, sempre contra els organitzadors dels jocs i sovint amb un preu molt alt, com el 1972 a Munic, on van morir disset persones.

Els Jocs de Barcelona van ser un exemple idoni de tot això. D'una banda, van representar una brillant operació de normalització de l'espanyolitat a Catalunya, molt més eficaç i d'efectes més profunds que el franquisme. El franquisme va ser molt més dolorós i que ningú es pensi que vull frivoltzar un període tan difícil com aquell, però els Jocs Olímpics van servir per portar l'espanyolitat a Catalunya revestida de modernitat i de progrés, que és la millor manera de normalitzar-la. Es molt més eficaç omplir el Camp Nou de banderes espanyoles per animar una victoriosa selecció "nacional" que trenta documentals casposos del No-Do o els discursos d'un

dictador patètic imposat a sang i foc després d'una guerra que encara ningú no ha oblidat.

L'operació d'espanyolització va començar, recordem-ho, molt abans dels Jocs, quan es va aprofitar la convocatòria per decretar l'any 92 "*El año de España*", per convertir aquell any en una orgia del nacionalisme espanyol, a la qual també s'hi havia de sumar el Quinto Centenario del Descubrimiento, eufemisme que serveix per designar el genocidi dels pobles indígenes americans. El nacionalisme espanyol ja no era susceptible de ser totalitari perquè s'havia fet la cirurgia estètica amb deu anys de govern socialista. El rostre franquista de l'espanyolisme tèdicament havia desaparegut.

L'experiència va demostrar que a les clavegueres encara cuejava el franquisme. Un jutge il·luminat, més unes forces policiaques deleroses de violència, van crear una ficció "terrorista" que els va permetre fer una ràtzia contra l'independentisme que va dur desenes de joves als soterranis de la direcció general de la Guàrdia Civil a Madrid, on van patir tortures. Tortures que el mateix jutge impulsor de l'operació, Baltasar Garzón, tan avesat a perseguir ara dictadors decrepits o torturadors argentins, va ignorar i es va negar a investigar. La majoria dels detinguts no van ser ni tan sols processats, perquè eren innocents. Però l'objectiu ja estava aconseguit: que res pertorbés la *pax olímpica* i que l'operació d'espanyolització fos un èxit. I així va ser. La campanya *Freedom for Catalonia* va ser una anècdota i el Comitè Olímpic de Catalunya, el somni d'una nit d'estiu.

ferent i no acceptava les nombroses acusacions de tortura. Així, Luis Roldán, director general de la Guàrdia Civil per aquelles dates, assegurava que els detinguts havien tingut assistència forense i jurídica, i justificava l'ingrés a l'hospital de persones com Marcel Dalmau pels danys que, segons la policia, ell mateix s'havia fet a la presó. La justificació per l'operació policíaca era que es volia evitar l'acció violenta de Terra Lliure, tot i que aquesta organització feia uns mesos que s'havia dissolt oficialment.

Molta gent no va creure les declaracions de la policia i va assistir contínuament als actes de protesta pels detinguts, alguns dels quals van passar més de dos anys a la presó.

Un dels episodis que més ressò van produir va ser la irrupció de quatre agents de la Guàrdia Civil a la redacció d'EL TEMPS de Bar-

celona el 6 de juliol. Sense enenyar cap ordre judicial van escorcollar la redacció i van demanar als treballadors que s'identifiquessin. Aquesta acció va ser denunciada per periodistes com Manuel Vicent o Manuel Vázquez Montalbán, i per ONG com Reporters Sense Fronteres, unes crítiques que van arribar a la premsa internacional. De tot plegat el periodista David Bassa en va fer el llibre *L'Operació Garzón*.

Pel que fa al COC, aquest finalment no va poder participar als Jocs Olímpics de Barcelona ja que no va rebre el suport necessari ni de Lausana ni de Madrid, així com tampoc de les institucions catalanes. El Comitè Olímpic Internacional no va voler tractar la possible admissió de nous comitès (no es va plantejar admetre un nou membre que no correspongués a un estat independent) i la principal conseqüència va ser l'absència de

Catalunya com a país esportiu, amb Comitè Olímpic propi als Jocs de Barcelona. Les pressions polítiques van ser de nou determinants tot i el suport popular que havia aconseguit aquells anys el comitè català.

Segons va afirmar a aquesta mateixa revista Josep Miró i Ardèvol, president del COC, l'actitud de la Generalitat envers el comitè va ser "obertament insuficient". A Barcelona 92 van intervenir, segons Miró, "factores polítics aliens a la ciutat de Barcelona i fins i tot aliens a Catalunya". Finalment, però, algunes senyeres i estelades es van veure el dia de la inauguració dels Jocs. Una d'elles va ser la que va fer onejar Xavier Vinyals, aleshores director general del COC, durant la desfilada dels Comitès Olímpics, el 25 de juliol. Vinyals acompanyava la delegació lituana com a agregat de l'equip bàltic.

Jocs de Barcelona va ser "obertament insuficient"

ARXIU / EFE

Sydney 2000, recordar el genocidi. La comunitat aborigen australiana s'ha adonat des del primer moment del gran altaveu que constitueix un esdeveniment com els Jocs. Igual com han fet altres grups, països, organitzacions i entitats diverses en la història de l'olimpisme, els aborígens australians utilitzen Sydney 2000 com a plataforma per explicar al món les seves reivindicacions.

Però alguna cosa ha canviat. Durant la història de l'olimpisme modern, els protagonistes de les intrusions polítiques en els Jocs eren grans potències mundials (els Estats Units, la Unió Soviètica), règims totalitaris –com el nazi– o fins i tot grups armats al servei d'una causa nacional –com el comando palestí de Munic. A Sydney la influència d'arrel política que amb més força es fa sentir és la dels indígenes australians, un poble oprimint al llarg de la seva història de contacte amb els colonitzadors blancs.

El poble aborigen reclama, a banda de la millora de la seva situació política, econòmica, cultural i social, una disculpa formal del govern per haver practicat l'anomenada "política d'assimilació". Es tracta d'un intent de l'estat australià entre 1920 i 1960 d'eliminar el poble aborigen: milers de nens aborígens van ser forçats a deixar les seves llars per anar a viure amb famílies blanques. Així, els aborígens quedaven sense descendència i si aquesta política s'hagués completat, hauria provocat la fi d'aquest poble austral. La Comissió de Drets Humans d' Austràlia ha titllat aquesta política de "genocidi", però tot això no ha servit perquè el govern australià hagi demanat perdó i el ministre d'Afers Aborígens d'Austràlia, el conservador John Herron, ha afirmat que el nombre de nens arrencats de les seves famílies no és suficient per parlar d'una "generació robada". Per als líders aborígens, entre ells Charles Perkins, les paraules del ministre conservador "signifiquen el mateix que negar l'Holocaust".

Davant l'obstinació de Herron, els aborígens australians han organitzat diverses manifestacions de

El líder aborigen Lyall Munro ha amenaçat amb actes violents a Sydney per denunciar la "política d'assimilació".

protesta, així com mostres de cultura tradicional. Ho fan perquè el món conegui la seva situació, sabedors que els cinc continents fixen a hores d'ara els ulls sobre Sydney i que tot el que hi passa és notícia. Algun líder aborigen, com Lyall Munro, ha amenaçat amb actes violents durant els dies de competició, tot i que la major part de la comunitat aborigen és partidària de dur a terme les seves reclamacions de manera no violenta, que no sense força. Isabell Coe, representant dels aborígens a Sydney, ha anunciat protestes massives durant els Jocs.

Els últims dies els aborígens han acusat la policia australiana de detencions indiscriminades contra membres d'aquesta ètnia que

viuen a Sydney. A més, Isabell Coe denuncia que la intenció del govern conservador és expulsar tots els membres de la seva ètnia de la ciutat per, així, augmentar els preus dels habitatges de diversos barris de Sydney.

La ciutat australiana, doncs, no escapa de les habituals manifestacions polítiques de tot tipus que han marcat la història de l'olimpisme des que es van restaurar els Jocs ara fa més d'un segle. La ciutat australiana també viu sota l'ombra de la possibilitat d'un atemptat terrorista, un temor negat repetidament per la policia australiana. Sydney 2000 podrà o no quedar marcada globalment per les trames polítiques dels països que hi participin, però és evident que l'espectacle mediàtic més important del món, els Jocs Olímpics, difícilment podrà mai desfer-se de les pressions de certs grups els interessos dels quals no van sempre en la mateixa direcció del que seria desitjable en una competició esportiva. Això sí: casos com el dels quatre atletes de Tímor Oriental, que participaran als Jocs sota bandera olímpica, també ens recorden que la batalla olímpica encara es pot guanyar.

Un helicòpter militar sobrevola les instal·lacions olímpiques de Sydney. La comunitat aborigen australiana s'ha adonat des del primer moment del gran altaveu que constitueix un esdeveniment com els Jocs.

**Alberto Cabello
David Fornies
Xavi Vallerino**